

## Het onderwijs op de ABC-eilanden – Juana Kibbelaar

Position paper ten behoeve van het rondetafelgesprek op 4 september 2025  
in de Tweede Kamercommissie OCW

De taalkwestie in het onderwijs op de ABC-eilanden gaat in wezen over gelijkwaardigheid. Na de eeuwenlange koloniale onderdrukking van identiteit, taal en cultuur van de eilanden, kan het belang van een gelijkwaardige erkenning en waardering van het Papiaments als cultureel erfgoed en als verbindende factor in de samenleving niet genoeg benadrukt worden. De kern van mijn betoog is dat er, naast de gelijkwaardige erkenning en waardering van het Papiaments als cultureel erfgoed, eveneens gelijkwaardige ontwikkelkansen (lees gelijkwaardige toegang tot kennisbronnen) moeten zijn. Toegang tot kennis vormt de sleutel tot persoonlijke ontwikkeling en vergroot de mogelijkheden om maatschappelijk succesvol te zijn. Een uitgebreide beschouwing van dit onderwerp, gebaseerd op mijn jarenlange onderzoek, is te lezen in de gratis te downloaden publicatie *Taal: brug of barrière*<sup>1</sup>.

Mijn pleidooi gaat om ontwikkelkansen voor alle (!) kinderen. Want het onderwijs op de ABC-eilanden creëert twee soorten mensen. Er is een kleine groep geprivilegieerden die via hun onderwijs toegang krijgt tot alle kennis van de wereld. Maar omdat het onderwijs voor de overgrote meerderheid van de Papiamentstalige jongeren onvoldoende toegang biedt tot kennis, schieten hun ontwikkelingsmogelijkheden tekort en daardoor missen zij de boot. De fundamentele oorzaak van deze ongelijkheid is het decennialang niet effectief aanpakken van de taalkwestie in het onderwijs. Onvoldoende ontwikkeling van de bevolking kost de ABC-eilanden allerlei gemiste kansen en keiharde guldens/dollars op de arbeidsmarkt: onvoldoende personeelsaanbod, onvoldoende bekwaamheid en onvoldoende bestuurskracht. Ook zaken als criminaliteit, armoede, jeugdzorg, ongezonde levensstijlen enz. worden beïnvloed door decennialang onvoldoende onderwijsrendement. Het leidt ertoe dat de ABC-eilanden door hun hoeven zakken en steeds minder zelfstandig zullen kunnen functioneren. En dat maakt deze kwestie uitermate urgent!

Respect, waardering en bescherming van de nationale taal van de ABC-eilanden betekent het verder faciliteren en ondersteunen van het Papiaments. De huidige aandacht daarvoor op Koninkrijksniveau is dan ook positief en het is van groot belang dit proces voort te zetten. Papiaments op school is een vanzelfsprekendheid; daar kan geen discussie over bestaan. Echter welke doelen hebben we voor ogen? Gaat het om wat het Papiaments, als taal en cultuuruiting, moet bereiken of om wat het Papiamentstalige kind in het onderwijs moet bereiken? Dat zijn twee afzonderlijke vraagstukken die elk een eigen doel nastreven en een eigen aanpak behoeven. De introductie van Papiaments op school heeft onmiskenbaar bijgedragen aan het versterken van de eigen identiteit, cultuur en maatschappelijke waarden. Maar met de aloude taalstrijd tussen Papiaments en Nederlands (danwel Engels of Spaans), wordt het echte onderwijsvraagstuk, het kernprobleem voor gelijkwaardig onderwijs, niet belicht.

---

<sup>1</sup> <https://fundashonlike.com/wp-content/uploads/2025/04/Taal-Brug-of-Barriere.pdf>

Alle talen op de wereld verdienen een gelijke waardering; zij hebben echter lang niet gelijke onderwijsmogelijkheden. Voor kansrijk onderwijs zijn inzetten op kennisvergaring en veel en gevarieerd lezen cruciaal<sup>2</sup>. Echter die mogelijkheid biedt het Papiaments niet. Immers, net als de overige drie erkende kleinschalige regionale talen in het Koninkrijk (Fries, Limburgs en Nedersaksisch), heeft het Papiaments niet de mogelijkheid om de honderdduizenden lees- en kennisbronnen te ontwikkelen die in grotere talen (zoals Nederlands, Engels en Spaans) vanzelfsprekend zijn. Het aantal Papiamentstalige publicaties is absoluut ontoereikend en voor 99% zelfs niet aanwezig: niet voor studie en beroepsuitoefening; niet voor vrijetijdslezen en niet voor informatie op huis-, tuin- en keukenniveau. Dat een dergelijke hoeveelheid en variatie ooit in het Papiaments opgebouwd zou kunnen worden, is een mythe. Al op de basisschoolleeftijd loopt het gigantische verschil in (lees)bronnen, zowel in het onderwijs als daarbuiten, in de tienduizenden. Vergeleken met het rijke en gevarieerde onderwijsaanbod in grote talen levert Papiamentstalig onderwijs verschaald en eenzijdig onderwijs op. Gemeten naar de standaard op koninkrijksniveau zal met Papiamentstalig onderwijs niet aan dezelfde kwalificaties voldaan kunnen worden en zal geen gelijkwaardig onderwijsniveau gerealiseerd kunnen worden.

Deze realiteit heeft een domino-effect op alle te nemen besluiten met betrekking tot de onderwijskwaliteit. Het betekent namelijk dat alle Papiamentstaligen geen ander alternatief hebben dan via een grotere taal, momenteel het Nederlands, hun benodigde kennis te vergaren en (basis)vaardigheden te ontwikkelen. En dat stelt geheel andere eisen aan de beheersing van het Nederlands dan waarin momenteel wordt voorzien. De gerechtvaardigde wens om Papiaments in het onderwijs te introduceren heeft vanwege een onjuiste onderwijsvisie geleid tot een ongebalanceerde uitvoering. Door de huidige focus op Papiamentstalig onderwijs in de vroege schooljaren, biedt het onderwijs zeer onvoldoende mogelijkheden om het Nederlands te kunnen leren op het niveau wat nodig is om algemene onderwijsdoelen te kunnen behalen. De meerderheid van de leerlingen beheerst daardoor het Nederlands niet of onvoldoende. Met als gevolg dat zij over de hele linie onvoldoende mogelijkheid hebben om van het onderwijs te profiteren en zich gelijkwaardig te ontwikkelen. Wanneer burgers onvoldoende toegang hebben tot kennisbronnen en informatie, wordt hun het recht op vrije informatievoorziening ontnomen en wordt hun deelname aan de samenleving ernstig beperkt.

De grote hoeveelheid onderzoeken en beleidsdocumenten van de afgelopen decennia gaan niet uit van bovenstaande feitelijke situatie, maar doen alsof met Papiaments of Nederlands gelijke onderwijsresultaten behaald kunnen worden. Deze aanname is onjuist: verschil in schaalgrootte van talen leidt voor de leerlingen tot grote verschillen in ontwikkelingsmogelijkheden. Het niet benoemen van dit verschil is een decennialange omissie. Het heeft geleid tot een decennialange onjuiste aanpak van de taalkwestie. Dat de kleinschaligheid van het Papiaments stelselmatig niet benoemd wordt, laat zien dat er op dit moment geen overeenstemming is over wat precies het probleem is dat opgelost moet worden om gelijkwaardig onderwijs te bieden. Onder meer

---

<sup>2</sup> In de toegankelijke publicatie *Kennisrijk Kansrijk – 2025* geven internationale wetenschappers nader inzicht in het belang van kennis: voor diepgaand leren, complexe (denk)vaardigheden en eerlijke onderwijskansen.

door onvoldoende inzicht in mechanismen van taalverwerving en de cruciale rol van lezen. Maar er is ook vrees om voorstanders van Papiamentstalig onderwijs te kwetsen. De vrees is echter misplaatst, want schaalgrootte van en waardering voor een taal zijn twee verschillende zaken. Gevoeligheid mag niet misbruikt worden om het werkelijke probleem te ontwijken. Door het niet adresseren ervan wordt nu een groot deel van de Papiamentstalige bevolking onvoldoende kansen geboden om zich te ontwikkelen en daarmee te kunnen stijgen op de maatschappelijke ladder. Dat het juist de bevolkingsgroep betreft die in het verleden ook werd gemarginaliseerd en achtergesteld is schrijnend!

Uiteraard is ook het onderwijs één van de hoeders van de nationale taal, het Papiaments. Immers geavanceerde taalvaardigheden ontwikkelen leerlingen voornamelijk via onderwijs. De crux is echter dat om in het Papiaments op geavanceerd niveau te kunnen spreken, lezen en schrijven over kennisonderwerpen, Papiamentstaligen eerst kennis moeten kunnen halen uit kennisbronnen. Daarvoor hebben zij het Nederlands, of een andere grote taal<sup>3</sup>, hard nodig en op hoog niveau. Het huidige beleid gaat niet uit van deze afhankelijkheidsrelatie tussen de talen. Hierdoor wordt niet alleen het ontwikkelingsniveau van de bevolking, maar ook het Papiaments zelf, als cultureel erfgoed, bedreigd.

Samengevat: gelijkwaardig onderwijs lukt niet met alleen Papiaments of alleen Nederlands. Papiamentstalige kinderen hebben voor een evenwichtige ontwikkeling beide talen nodig. Binnen het onderwijs heeft elk van de twee talen daarin een eigen taak die op elkaar afgestemd moet zijn; dat inzicht ontbreekt. De beroemde 'komma en geen punt' biedt opening naar herstel van deze situatie. Herstel betekent in ieder geval dat nazaten van voormalig gekoloniseerden in het Koninkrijk niet alleen gelijkwaardig zijn voor de wet, maar door gelijkwaardige ontwikkelingskansen ook gelijkwaardige posities in kunnen nemen. Nodig is om onjuiste aannames ter discussie te stellen en vanuit voortschrijdend inzicht de onderwijskoers bij te stellen, zodat Papiamentstalige rijksgenoten ook een gelijkwaardige (kennis)ontwikkeling kunnen doormaken. Dat is emancipatie!

---

<sup>3</sup> Het Engels als onderwijstaal wordt vaak als optie genoemd. De publicatie *Taal: brug of barrière* gaat daarom uitgebreid in op de vele fundamentele moeilijkheden en kostbare aanpassingen die een dergelijke overstap vergt.